

**Modalități de dezvoltare familială și
psiho-socio-școlară a copiilor aflați
în dificultate din mediul
familial – substitutiv și mediul
rezidențial – instituțional**

Cristinel ROȘCA

**Modalități de dezvoltare familială și
psiho-socio-scolară a copiilor aflați în
dificultate din mediul
familiar – substitutiv și mediul
rezidențial – instituțional**

**Iași
2013**

MODALITĂȚI DE DEZVOLTARE FAMILIALĂ ȘI
PSIHO-SOCIO-ȘCOLARĂ A COPIILOR AFLAȚI ÎN
DIFICULTATE DIN MEDIUL
FAMILIAL – SUBSTITUTIV ȘI MEDIUL
REZIDENȚIAL – INSTITUȚIONAL
Cristinel ROȘCA

Copyright **Editura Lumen, 2013**
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin
fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent
de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RO CA, CRISTINEL

Modalități de dezvoltare familial și psiho-
socio- colar a copiilor aflați în dificultate din
mediul familial - substitutiv și mediul residențial-
instituțional / Cristinel Ro ca. - Iași : Lumen, 2013

ISBN 978-973-166-351-7

37.015.3

Cristinel ROȘCA

**Modalități de dezvoltare familială și
psiho-socio-școlară a copiilor aflați în
dificultate din mediul
familiar – substitutiv și mediul
rezidențial – instituțional**

**Iași
2013**

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Cuprins

REZUMAT	7
---------------	---

ARGUMENT	11
----------------	----

Partea I CONSIDERA II GENERALE

Capitolul I. Considera ii general introductive asupra sistemului de protec ie a drepturilor copilului aflat în dificultate din România	15
--	----

Capitolul 2. Definirea i descrierea conceptelor opera ionale	19
--	----

2.1. Conceptul de dezvoltare bio-psiho-social	19
---	----

2.2. Conceptul de copil aflat în dificultate	21
--	----

2.3. Conceptul de familie	22
---------------------------------	----

2.4. Conceptul de mediu familial - substitutiv	23
--	----

2.5. Conceptul de mediu reziden ial - institu ional	24
--	----

2.6. Conceptul de mediu colar-educa ional	25
---	----

Partea II CERCETARE DE TEREN

Capitolul 3. Metodologia cercet rii	29
---	----

3.1. Scopul cercet rii	29
------------------------------	----

3.2. Grupul int	29
-----------------------	----

3.3. E antionarea grupului int	29
--------------------------------------	----

3.4. Formularea ipotezelor de lucru	31
---	----

3.5. Metodologia de lucru a cercet rii	32
--	----

3.6. Perioada i locul de culegere a datelor de cercetare	33
--	----

Capitolul 4. Prelucrarea statistico-comparativ primar a rezultatelor cercetării.....	35
4.1. Dimensiunea dezvoltării familiale	35
4.2. Dimensiunea dezvoltării psihologice	69
4.3. Dimensiunea dezvoltării sociale.....	120
4.4. Dimensiunea dezvoltării colare	138
Capitolul 5. Verificarea ipotezelor de lucru și interpretarea calitativ-comparativ a rezultatelor cercetării	175
5.1. Pentru dimensiunea dezvoltării familiale.....	176
5.2. Pentru dimensiunea dezvoltării psihologice.....	185
5.3. Pentru dimensiunea dezvoltării sociale	207
5.4. Pentru dimensiunea dezvoltării colare-educative.....	212
Concluzii și sugestii	221
Repere bibliografice	225
Legislație	228
Anexa 1	231
Anexa 2	239

REZUMAT

Cercetarea de față, axată pe radiografierea și diagnosticarea modalităților de dezvoltare familială, psihologică, socială și școlar-educatională a copiilor cu măsură de protecție în cele două medii sociale substitutive - prin comparație -, a reliefat, în ansamblu, că, în pofida unor progrese destul de însemnate înregistrate în mediul rezidențial-instituțional pe linia dezvoltării familiale și psiho-socio-școlare ale copiilor, totuși, nu putem să nu observăm că situația familială și psiho-socio-școlară generală a copiilor aflați în dificultate cu măsură de protecție în asistență maternală este net superioară celei din mediul rezidențial-instituțional, în sensul că pentru majoritatea beneficiarilor, mediul familial-substitutiv are cea mai mare deschidere, disponibilitate, acceptare, determinare spre relații afectiv-simpatetice pozitive de comunicare, cooperare, incluziune, încredere, empatie, înțelegere, toleranță, înțelepciune, împăciuire, îngăduință, comuniune afectiv-emoțională și socio-umană, atașament și tratament psiho-afectiv și socio-familial nediferențiat și nediscriminatoriu, cu implicații și valențe pozitive și dezirabile asupra satisfacerii întregului registru de trebuințe, nevoi, cerințe și interese, precum și asupra procesului de dezvoltare, acomodare, adaptare și integrare familială și psiho-socio-școlară ulterioară.

Și aceasta, spre deosebire ușor de mediul rezidențial-instituțional de tip familial, în care, dincolo de existența, pe ansamblu, a unor relații reciproce pozitive similare celor din mediul familial-substitutiv, totuși, între o parte a beneficiarilor și o parte a personalului angajat din centrele de plasament, dimpotrivă, există și relații afectiv-

simpatetice negative, tensionate, ostile, de aversiune, ură, necooperare, necomunicare etc., fiind însoțită de o selecție variată și preferențial-opționale de elemente de atașament afectiv-emoțional și social, chiar inexistente la un moment dat în tratamentul general aplicat acestora, așa cum acești adulți angajați își tratează în familia lor nediferențiat și nediscriminatoriu proprii săi copii, existând reale premise de îngreunare a satisfacerii trebuințelor și nevoilor specifice, precum și de îngreunare a procesului de dezvoltare, adaptare, acomodare și integrare familială și psiho-socio-școlară ulterioară.

SUMMARY

This research, focused on the detailed investigation and diagnosis of the modalities of familial, psychosocial and educational development for the children under protection in those two substitutive social environments, by comparison, has underlined that, generally, in spite of some significant progress generated in the residential-institutional environment as regards the familial, psychosocial and educational development of the children, it cannot be still ignored the fact that the general familial, psychosocial and educational situation of the children in difficulty and protected by maternal assistance is much better than that from the residential-institutional environment, meaning that for most of the beneficiaries, the family-substitutive environment has the largest opening, availability, acceptance and determination for positive emotional and sympathetic relations of communication, co-operation, inclusion, confidence, empathy, understanding, tolerance, wisdom, reconciliation, emotional and socio-human communion, fond attachment and non-differentiated and non-discriminating treatment, with positive and desirable valences and implications upon the satisfaction of the whole range of necessities, needs, requirements and interests, as well as upon the process of subsequent familial, psychosocial and educational development, accommodation, adaptation and integration.

Moreover, there is a slight difference in relation to the residential-institutional environment of family type in which, besides the existence of some general positive

mutual relations similar to those specific to the familial-substitutive environment, there are, on the contrary, between a part of the beneficiaries and a part of the employees of the placement institutions, some negative emotional-sympathetic relations, tensioned or hostile relations, abhorrence, hate, lack of co-operation or communication etc., accompanied by a varied and preferential selection of elements of emotional and social attachment, even by the lack of these elements in the general treatment applied to the assisted children, in the same way in which these grown-up employees treat their own children without differentiation or discrimination; thus, there are some real premises for making the satisfaction of the specific necessities and needs, as well as the process of subsequent familial, psychosocial and educational development, adaptation, accommodation and integration more difficult.

ARGUMENT

Argumentul și dezideratul principal al opțiunii pentru tema prezentei cercetări îl constituie în primul rând investigarea, radiografierea, evidențierea și evaluarea – printr-o analiză comparativă– a modalităților de dezvoltare familială și psiho-socio-școlară a copiilor aflați în dificultate, concretizat prin selectarea unui grup țintă de copii, din totalul numărului de copii aflați în dificultate ce beneficiază de o măsură de protecție în cadrul instituției noastre, care, la rândul său, pentru a avea o imagine și reprezentativitate științifico-comparativă, a fost împărțit în mod egal ca număr, sex și vârstă în doua medii de dezvoltare socială de unde acești copii provin în urma măsurilor de protecție decise pentru ei, și anume: mediul de dezvoltare familial-substitutiv (copii cu măsură de protecție la familii sau persoane care au dobândit atestatul de asistent maternal profesionist) și mediul de dezvoltare rezidențial-instituțional (copii cu măsură de protecție în centrele de plasament).

De asemenea, argumentul eșantionării grupului țintă de subiecți pe cote – mediile de dezvoltare socială, sexul și vârsta- ar permite pentru studiul de față relevarea unui grad crescut de reprezentativitate, obiectivitate, veridicitate și pertinentă științifică, mai ales că lotul de subiecți este relativ același, asemănător din punct de vedere al cauzelor socio-familiale care au condus la luarea unor masuri de protecție, dar diferit din punct de vedere al mediului de dezvoltare socială, al sexului și vârstei, precum și a caracteristicilor psihoindividuale și psihosociale ale acestora, ceea ce permite ca prin demersul evaluativ-comparativ ulterior decelarea, descifrarea și evidențierea fie a unor similitudini,

asemănări, fie anumite diferențe de dezvoltare familială și psiho-socio-școlară în cele două medii de dezvoltare socială a copiilor, mai ales că interesant ar fi de văzut ce modificări psihocomportamentale, afectiv-emoționale și social-adaptative apar la unii copii care au trăit într-un centru de plasament și cărora li s-a modificat măsura de protecție prin plasament familial la familii sau persoane atestate ca asistenți maternali profesioniști, ilustrate concret prin metodologia științifică de lucru selectată și aplicată grupului țintă.

Variabilele sex și vârstă ale lotului de subiecți selectat, ca alte argumente ale prezentei cercetări, pot fi relevante în demersul investigativ-comparativ, știut fiind faptul că pe baza metodologiei de lucru aplicată ar putea apare și aici fie asemănări, fie diferențe ale modalităților de dezvoltare familială și psiho-socio-scolară a copiilor în mediile de dezvoltare substitutiv-familială și rezidențial-instituțională.

Într-un sens mai larg, identificarea de noi orizonturi, inspirații sau adaptări, ajustări pentru practicile de creștere, îngrijire și dezvoltare familială și psiho-socio-scolară pleneră a copiilor aflați în dificultate din mediile sociale familial-substitutivă și rezidențial-instituțională, din partea actorilor sociali-profesionali implicați direct în relația cu acești copii, reprezintă un alt argument pentru cercetarea de față, mai ales că un rezultat major ce ar putea veni aproape de la sine îl poate constitui crearea de legături, conexiuni, în vederea punerii în comun a resurselor umane, material-financiare și logistico-instituționale din cadrul comunităților locale în abordarea dificultăților unui număr mai mare de copii și ale familiilor acestora.

PARTEA I

CONSIDERAȚII GENERALE

Pagin 1 sat goal inten ionat

Capitolul I. Considerații general introductive asupra sistemului de protecție a drepturilor copilului aflat în dificultate din România

După 1990, creșterea considerabilă a receptivității, interesului, preocupării și responsabilității noilor instituții ale statului român, constituite democratic, și ale societății civile în ansamblu, prin organismele neguvernamentale apărute (mai ales cele care activează în domeniul protecției drepturilor copilului) față de promovarea și respectarea drepturilor copilului aflat în dificultate din România și, mai ales, a celor instituționalizate, a fost pe deplin justificată, în condițiile în care până în decembrie 1989 această categorie de copii trăiau în niște condiții greu de conceput, într-un sistem de creștere, îngrijire, dezvoltare și educație de tip “cazon”, fără să se țină seama și de alte alternative mai viabile și benefice, cum sunt, de pildă, cele de tip familial.

Creșterea sporită și vădită a interesului și preocupării statului precum și a societății românești în ansamblu pentru protecția drepturilor copilului a fost concretizată mai întâi prin semnarea și ratificarea Convenției O.N.U. cu privire la respectarea drepturilor copilului, ilustrată prin Legea nr. 18 din 27 septembrie 1990, care a permis demararea și accelerarea reală și pozitivă, de-a lungul timpului, a ritmului etapizat al procesului de reformă a sistemului de protecție a drepturilor copilului în general și a protecției drepturilor copilului aflat în dificultate în special, prin inițierea și implementarea cadrului legislativ, administrativ, instituțional-organizatoric și managerial, deopotrivă la nivelul administrației publice centrale și locale.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

ISBN 978166351-7

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

LUMEN
în elita editurilor românești